

QAZAQ UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен
шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ

WWW.FARABI.UNIVERSITY

№18 (2021) 4 МАМЫР 2026 ЖЫЛ

Отанды сүю — әр азаматтың қасиетті борышы

Құрметті Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің оқытушы-профессорлары, қызметкерлері мен білім алушы жастары! Қадірлі Әскери кафедра офицерлері мен курсанттары!

Сіздерді айбынды мереке — 7 Мамыр — Отан қорғаушылар күнімен шын жүректен құттықтаймын!

Отанды сүю мен оны қорғау — әрбір азаматтың қасиетті борышы, ел алдындағы зор жауапкершілігі.

Мемлекет басшысы — Қазақстан Қарулы Күштерінің Жоғарғы бас қолбасшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев: «Әскеріміз — мемлекеттілігіміздің мызғымас тірегі, ал Отанға қызмет ету — ең қасиетті парыз», — деп атап өткен болатын. Бүгінде бұл парыз тек әскери шеберлікпен ғана емес, сонымен қатар терең біліммен, озық технологиямен және инновациялық ізденістермен тығыз байланысты.

Қара шаңырақ ҚазҰУ осы жолда мемлекетіміздің қорғаныс қабілетін нығайтуға лайықты үлес қосып келеді. 1934 жылы университетпен бірге негізі қаланған Әскери кафедрамыз бүгінге дейін 50 мыңнан астам запастағы офицерлерді даярлап шығарды. Қазіргі таңда кафедра қабырғасында ұлдармен қатар, аруларымыз да 20 әскери-есептік ма-

мандық бойынша білім алып, заман талабына сай әскери дайындықтан өтуде. Біздің басты мақсатымыз — жастардың патриоттық рухын шыңдап, олардың әділетті, адал және кәсіби азамат болып қалыптасуына жол ашу.

Интеллектуалды ұлт қалыптастыру, ғылым жолында қажырлы еңбек ету — бұл да мемлекетіміздің іргесін нығайтуға қосылған зор үлес. Әрбір курсант пен студенттің ертеңгі күні Отан алдындағы борышын абыроймен атқарып, ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге атсалысатынына сенімім кәміл.

Осынау айтулы мерекеде баршаңызға мықты денсаулық, қажымас қайрат және отбасыларыңызға бақ-береке тілеймін.

Мемлекетіміздің қорғанысы қуаты, еліміздің көгінде бейбітшілік туы мәңгі желбіресін!

**Ізгі ниетпен,
Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
Басқарма Төрағасы — Ректор
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ**

Жетістіктеріміз — сол Жеңістің жемісі

Құрметті соғыс және еңбек ардагерлері! Қадірлі әріптестер, жас ғалымдар мен білім алушылар!

Сіздерді ең қастерлі мерекелердің бірі — Жеңіс күнімен шын жүректен құттықтаймын!

Бұл күн — Отан алдындағы перзенттік борышын өтеуде теңдессіз ерлік көрсеткен аталарымыз бен әжелеріміздің, майдан мен тылда қаһармандықтың үлгісін көрсеткен аға буынның өлшеусіз рухына бас иетін мереке.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев атап өткендей:

«Біз — тарихына құрметпен қарайтын, батырларының рухын ұлықтайтын ұлтпыз. Тарихи әділдікті сақтау және ардагерлеріміздің ерлігін жас ұрпақтың санасына сіңіру — біздің қасиетті борышымыз. Жеңіс рухы бізді бірлікке, тұрақтылыққа және әділетті Қазақстанды құру жолындағы жасампаз еңбекке жұмылдырады».

9 Мамыр — Әл-Фараби

атындағы Қазақ ұлттық университеті үшін де терең мағынаға ие. Соғыстың алғашқы күндерінен бастап университет ұжымы мен студенттері Отанды қорғауға білек сыбана кірісті. Майданда ерлік көрсеткен Кеңес Одағының Батыры, студентіміз Александр Попов пен Әскери кафедрамыздың іргесін қалаған Василий Полевик сынды тұлғалардың есімдері біздің оқу орнымыздың мақтанышы болып қала бермек. Университет мұражайында сақталған әрбір жәдігер — сол бір сұрапыл жылдардағы зиялы қауымның қайсарлығының айғағы.

Бүгінде ҚазҰУ тек білім ордасы ғана емес, сонымен бірге отансүйгіштік тәрбиенің де ірі орталығы. Біздің Әскери кафедрамыз заманауи технологиялармен жабдықталып, еліміздің қорғаныс әлеуетін нығайтуға қабілетті

сапалы мамандар даярлауда алдыңғы қатарда келеді.

Біз тарихи жадымызды жаңғырта отырып, студенттеріміздің бойындағы мемлекетшілдік рухты шыңдауды басты мақсат тұтамыз.

Қадірлі қауым!

Біздің бүгінгі жетістіктеріміз бен бейбіт аспан астындағы ізденістеріміз — сол Жеңістің жемісі.

Сіздерге сарқылмас қуат, отбасыларыңызға бақ-береке, егемен елімізге тыныштық тілеймін. Майдангерлердің ерлігі мәңгі жадымызда, ал еңбектері еліміздің гүлденуіне арқау болсын!

Ел іргесі бүтін, тәуелсіздігіміз баянды болғай!

**Құрметпен,
Әл-Фараби атындағы
ҚазҰУ Басқарма
Төрағасы — Ректор
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ**

Заманауи физиканың жетістіктері сараланды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті базасында академик Төлеген Қожамқұловтың 80 жылдығына және оның КСРО-да торлық кванттық хромодинамика бойынша алғашқы докторлық диссертация қорғағанына 40 жыл толуына арналған «Заманауи физиканың жетістіктері және іргелі физикалық білім» атты Х халықаралық ғылыми конференция өтті.

Салтанатты ашылу рәсімінде Қазақстан Республикасының ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек мерейтой иесін құттықтап, оның отандық ғылымды дамытуға қосқан үлесіне тоқталды. «Сіздің есіміңіз ұлттық ғылымның дамуымен тығыз байланысты. Сіз физика-математика ғы-

лымдарының докторы, көрнекті ғалым ретінде болашақ ұрпаққа баға жетпес ғылыми мұра қалдырдыңыз», — деді министр.

Жиында ҚазҰУ Басқарма Төрағасы — Ректор Жансейіт Түймебаев академиктің ғылым мен білім саласындағы еңбегін ерекше атап өтті. «Төлеген

Әбдісағиұлы — ірі ғалым ғана емес, білікті басшы, көреген ұйымдастырушы. Ол 2001-2008 жылдары университетті басқарып, білім сапасы мен ғылыми әлеуеттің жаңа деңгейге көтерілуіне зор үлес қосты. Ғалымның бастамасымен ҚазҰУ жанынан Эксперименттік және теориялық физика ғылыми-зерттеу институты құрылып, ғылым мен білімнің өзара ықпалдасуына жол ашты», — деді университет басшысы.

Шара барысында Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының президенті Ақылбек Күрішбаев, ҚазҰУ Директорлар кеңесінің

төрағасы Қайрат Мәми, Сенат депутаты Сұлтанбек Мәкежанов, сондай-ақ басқа да қоғам

және мемлекет қайраткерлері, ғалымдар пікір білдірді.

Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ

2-бет

**Салқындату
индустриясы
саласындағы
мәселелер
талқыланды**

3-бет

**Басты
міндет —
білікті маман
даярлау**

4-5 беттер

**От наследия
Победы до
цифрового щита:
Формирование
патриотических
ценностей**

Ректор «Болашақ инноваторлар»

консорциумына қатысты

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Өзбекстанда өткен «Болашақ инноваторлар» фестиваліне қатысты.

Ташкент қаласында ұйымдастырылған халықаралық шара аясында 30-ға жуық байқау мен көрме жұмысы өткізіліп, түрлі мемлекеттерден 14 мыңнан астам қатысушы жиналды.

Ашылу салтанатына Өзбекстан Республикасы премьер-министрінің орынбасары Жамшид Ходжаев, Өзбекстанның жоғары білім және ғылым, инновация министрі Конгратбай Шарипов, белгілі ғалымдар, халықаралық сарапшылар, Қырғызстан, Қазақстан, Ресей, Тәжікстан ЖОО ректорлары қатысып, университеттер арасындағы әріптестік байланыстарды нығайту жолдарын қарастырды.

Фестиваль аясында Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Орталық Азия мен Ресейдің жетекші техника-

лық жоғары оқу орындарының қатысуымен консорциум құру жөніндегі өзара түсіністік туралы меморандумға қол қойды. «Болашақ инноваторлар» консорциумы арқылы білім алушылар мен жас ғалымдарды қолдау мақсатында университеттер базасында бірлескен ғылыми-білім беру іс-шаралары ұйымдастырылатын болады.

Өзбекстан Республикасына жұмыс сапары барысында ҚазҰУ ректоры Жансейіт

Түймебаев Ташкент мемлекеттік техникалық университетінің ректоры Садриддин Турабджановпен келіссөз жүргізіп, екіжақты ынтымақтастықты тереңдету, академиялық ұтқырлықты дамыту және бірлескен ғылыми зерттеулерді жүзеге асыру мәселелері бойынша пікірлесті.

Сондай-ақ оқу ордасының ректоры «Болашақ инноваторлар» фестиваліне қатысып жатқан ҚазҰУ-дың жас ғалымдарымен кездесті.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Федералдық зерттеулер, технологиялар және ғарыш министрлігінің Орталық Азиядағы ғылыми ынтымақтастық жөніндегі кеңесшісі Патриция Романовски мен Мартина Лютер Халле-Виттенберг университетінің Қазақстандағы өкілдігінің басшысы Петер Либельтті қабылдады.

Кездесу барысында білім мен ғылым саласындағы халықаралық әріптестікті кеңейту жолдары қаралды. Оның ішінде бірлескен ғылыми зерттеулер жүргізіп, ортақ мақалалар жазу және мақалаларды халықаралық журналдарға жариялау мәселесіне басымдық берілді.

Оқу ордасының басшысы Жансейіт Түймебаев ҚазҰУ-дың ғылыми әлеуетін таныстырып, университет зерттеушілерінің инновациялық жобалары жөнінде ақпарат берді. Сондай-ақ өз сөзінде ректор заманауи бі-

Әріптестікті кеңейту

жолдары қаралды

лім беру бағыттарын енгізу, инновациялық жобаларды қолдау және ғылыми байланыстарды кеңейту университеттің стратегиялық басымдықтарының бірі екенін жеткізді.

Шетелдік ғалымдар Патриция Романовски мен Петер Либельт ҚазҰУ базасындағы ғылыми орталықтар мен зертханалардың әлеуетін жоғары

бағалап, ондағы инновациялық әзірлемелер ғылымның ілгерілеуіне зор септігін тигізетінін атап өтті. Сонымен қатар меймандар университет ғалымдарымен бірлескен жобалардың нәтижелі іске асырылып жатқанына тоқталып, бұл серіктестік болашақта да жоғары деңгейде жалғасатынына сенім білдірді.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті беделді Times Higher Education Asia University Rankings 2026 рейтингіндегі орнын сақтап, ғылыми және білім беру қызметінің сапасын айқындайтын бірқатар көрсеткіштер бойынша ілгеріледі.

Азияның 900-ден астам университеті енген бұл рейтинг жоғары оқу орындарын негізгі бағыттар бойынша бағалайды:

Тұрақты даму бойынша өсім бар

оқыту сапасы, ғылыми зерттеулер, жарияланымдардың дәйексөз алу деңгейі, халықаралық ынтымақтастық және индустриямен өзара іс-қимыл. Жоғары бәсекелестік жағдайында ҚазҰУ тұрақты даму мен жекелеген критерийлер бойынша өсім көрсетіп отыр.

Рейтингте дәстүрлі түрде Tsinghua University және Peking

University сынды аймақтың жетекші университеттері көш бастап тұр. Бұл Азияның академиялық кеңістігіндегі бәсекелестіктің өте жоғары екенін аңғартады.

ҚазҰУ білім сапасын арттыруға және ғылыми қызметті күшейтуге бағытталған интернационализация стратегиясын дәйекті түрде жүзеге асыруда.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Қазақстан-Холод 2026» XV халықаралық ғылыми-техникалық конференциясы өтті. Шара салқындату индустриясын, желдету жүйелерін дамыту және жылуфизика саласындағы заманауи технологиялар мәселелеріне арналды.

Салқындату индустриясы

саласындағы мәселелер талқыланды

Ауқымды шараға Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев, Халықаралық Холод академиясының президенті Игорь Баранов, Омбы мемлекеттік техникалық университетінің проректоры Павел Ложников, жобаның халықаралық үйлестірушісі Артем Кушнерев, сондай-ақ Ресей, Қырғызстан, Өзбекстан және өзге де мемлекеттердің ЖОО өкілдері қатысты.

Конференцияны ҚазҰУ ректоры Жансейіт Түймебаев ашып, ғылым мен инновацияның ел дамуы үшін маңыздылығына тоқталды.

«Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев өз сөзінде: «Ғылым мен инновация – еліміздің жаһандық бәсекеге қабілеттілігін арттыратын бас-

ты күш», – деп атап өткен болатын. ҚазҰУ – тек білім ордасы ғана емес, ол еліміздің технологиялық дербестігін қалыптастыратын ірі зерттеу хабы. Университет ғылыми ізденістерді өндіріспен тікелей байланыстыруға басымдық береді. Бүгінгі конференция сол стратегиялық бағыттың нақты көрінісі. Салқындату индустриясы мен жылу физикасы саласындағы жаңалықтар – елдің азық-түлік қауіпсіздігі мен энергия тиімділігіне қосылатын үлкен үлес», – деді ректор.

Конференция қорытындысы бойынша ғылыми-техникалық әріптестікті нығайту, бірлескен зерттеу жобаларын жүзеге асыру және тәжірибе алмасу жұмыстарын жүйелі түрде жалғастыру туралы келісімдер жасалды.

Университет халықаралық серіктестікті кеңейтіп, Scopus

және Web of Science базаларындағы жарияланым белсенділігін арттыруда, сондай-ақ шетелдік әріптестермен бірлескен зерттеулерді дамытуға басымдық беріп келеді.

Рейтинг нәтижелері ҚазҰУ-дың стратегиялық бағытының дұрыстығын тағы бір мәрте дәлелдеді. Бұл бағыт жаһандық бәсекеге қабілеттілікті арттыруға бағытталған және Орталық Азиядағы ғылым мен білімнің дамуына үлес қосуды көздейді.

Басты міндет — білікті маман даярлау

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың медицина және денсаулық сақтау факультетінің ашылғанына аса көп уақыт бола қоймаса да, факультет бүгінде заман талабына сай білімі мен білігі тең кәсіби маман-кадрларды даярлаудың тың үлгісін қалыптастырып, үлкен жетістіктерге жете бастады.

Медицина және денсаулық сақтау факультетінде білім берудің барлық деңгейін қоса алғанда, әлемнің 40-тан аса елінен 3000-нан астам студент білім алады. Бұл факультетте клиникалық симуляциялық орталық, клиникалық диагностикалық орталық, стоматологиялық орталық, химия-

токсикология зертханасы, оқу дәрісханасы – барлық деңгейде білім алатын студенттер үшін маңызды оқу базасы. Осы игіліктің бәрі студенттерге қызмет етеді.

Ғылым, білім беру, медициналық практика мен инновацияның орталығы ретінде факультет танымал шетелдік университеттермен тығыз қарым-қатынас орнатқан. Әлемнің әйгілі ғалымдары «визитинг-профессор» бағдарламасы бойынша келіп, білім алушыларға арнайы дәріс оқиды. Тәжірибе алмасады, бірлескен ғылыми жобаларды іске асырады. Факультеттің студенттері мен оқытушылары академиялық ұтқырлық бағдарламасы аясында әлемнің үздік университеттерінде тағылымдамадан өтіп, кәсіби шеберлігін шыңдауда.

ҚазҰУ-дың медицина және денсаулық сақтау факультеті

осылайша еліміздегі кадр тапшылығын жоюға сүбелі үлес қосып отыр. Бұл факультеттің Хирургия кафедрасы соңғы жылдары «Алматы аймақтық көпсалалы клиникасы» мемлекеттік кәсіпорнымен етене жұмыс істеп, тығыз байланыс орнатқан. Арадағы меморан-

дум аясында Хирургия кафедрасы осы аурухана базасында орналасқанын айта кету орынды. Факультеттің студенттері, интерндері мен резидент-дәрігерлері қазір осы клиникада хирургиялық пәндер бойынша білім алады. Мұнда студенттерге сабақ өтуге, тәжірибе

жинауға қолдан келгенше мүмкіндік жасалған. Сабақ өтетін арнайы бөлме берілген, дәріс оқитын конференц-залда білім алушыларға қызмет етеді. Одан бөлек, практикалық сабақтар барысында резиденттер мен интерндер науқастарды емдеуге атсалысып, тіпті операцияларға ассистент ретінде қатысады. Ал білікті мамандар өздері де күрделі ота жасап, білім алушыларға кәсіби шеберлігін көрсетеді. Еліміздің жоғары оқу орындары арасында қазір бәсеке өте мықты екенін білеміз, осындай жағдайда аса белсенді жұмыс істеп жатқан Хирургия кафедрасының мамандарымен «Qazaq universiteti» газетінің тілшісі Алматы аймақтық көпсалалы клиникасына арнайы барып, тілдесіп қайтқан еді. Бүгін сол әңгімені оқырман назарына ұсынамыз.

Қарлығаш ТӘЖІБАЕВА, PhD, қауымдастырылған профессор, Хирургия кафедрасының меңгерушісі:

Білім беру жүйесі Еуропадан кем емес

– Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің студенттері, интерндері мен резидент-дәрігерлері Алматы аймақтық көпсалалы клиникасының базасындағы Хирургия кафедрасында білім алады. Мұнда білім алушыларға жоғары санатты дәрігерлер сабақ береді. Мысалы, 2 профессор, 2 медицина ғылымының докторы, 4 PhD дәрігер резиденттер мен интерндерді оқытып, клиникалық тәжірибеден өткізеді. Осындай білікті мамандардың машығын көріп үйреніп, тәжірибе жинақтаған білім алушылардан түбі жақсы дәрігер шығатынына сенімдімін. Резиденттер мен интерндер заманауи, жоғары медициналық технологияларды меңгерген. Олар науқасты диагностикалауға, емдеуге көмек береді. Сөйтіп, практикалық дағдыларын жетілдіру мүмкіндігіне ие. Мәселен, біздің резиденттеріміз гидроскопия аспабы арқылы жатырдың жағдайын көріп, бағалай алады. Егер қандай да бір дефекті, түйін, ісік пайда болса, соны анықтап, өздері

аспаппен алуға қауқарлы. Мұндай оталарды біздің резиденттеріміз толыққанды жасай алады. Ал ашып жасайтын лапаротомиялық күрделі оталарға ассистент ретінде қатысып, үйреніп жатыр.

Өздеріңіз білесіздер, қазір медицинада технология жылдам қарқынмен дамуда. Дамыған елдерде роботтың көмегімен оталар жасалып жатыр. Бұйырса, бізге робот енді келеді, қазір студенттерге роботтың көмегіне қалай жүгіну керек, онымен қалай жұмыс істеуге машықтанған жөн, сол

жағын виртуалды түрде үйретіп жатырмыз. Егер робот келген жағдайда онымен жұмыс істеуге, ота жасауға біз дайынбыз. Мұндай дағдыға біз халықаралық гранттық жобаларды ұтып алу негізінде машықтанудамыз. Оның үстіне Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ білім алушылар мен оқытушылардың халықаралық тағылымдамадан өтуіне үнемі қолдау жасайды. Мысалы, үш дәрігер біліктілікті арттыратын тегін грант ұтып алдық. Соның арқасында Данияда, Францияда тағылымдамадан өттік. Еуропадан алған білімімізді қазір практикада қолданып жатырмыз. Бүгінгі таңда резидент-дәрігерлер халықаралық тәжірибе алмасу бағдарламалары аясында Франция, Түркия, Оңтүстік Корея және Швейцария сияқты елдерде клиникалық тәжірибеден өтіп, халықаралық конференцияларға қатысып жүр.

Біздің университетте оқу деңгейі өте жоғары. Білім беру жүйесі еуропалық деңгейден қалыспайды, теория мен практика қатар жүреді. Бір сөзбен айтқанда, пациентке бағытталған оқу жүйесі қолданыста. Бұл Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың медицина және денсаулық сақтау факультетінде бакалавриат, интернатура және резидентура деңгейінде барлық мамандықтар бойынша сапалы білім беріліп, бәсекеге қабілетті маман даярланып жатқанын айқын дәлелдейді.

Бауыржан ӘДЖІБАЕВ, Алматы аймақтық көпсалалы клиникасы директорының емдеу ісі жөніндегі орынбасары:

Бірге жұмыс істеуге әрқашан дайынбыз

– Біздің клиника негізінен Алматы облысының жұртшылығына онкологиялық жәрдем беретін бірден-бір аурухана. Қазір онкологиялық кеселдің ушығып тұрған заманы. Сүт безі обыры бірінші орынға шықты. Науқастарға түрлі деңгейдегі көмек көрсетіледі. Осы орайда, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ мамандарына ризамыз, бірлесіп жұмыс істеп жатқанымызға аса көп уақыт болмаса да, университетпен арада тығыз байланыс орнаған. Мұнда білім алушылардың білім алуына, кәсіби білігін жетілдіруге толыққанды жағдай бар. Болашақ дәрігерлердің білгір маман болып қалыптасуына тікелей атсалысып жатқанымызды мақтан тұтамыз. Клиника базасында білім алушылармен бірге дәрігерлерге де тиімді түрлі жобалар бар. Шеберлік сыныптары, өзекті мәселелерге арналған медициналық талқылаулар, конференциялар өткізіп тұрамыз. Студенттерді

тәрбиелеу, кадр ретінде даярлау өте жауапты жұмыс. Сондықтан біз бірге жұмыс істеуге әрқашан дайынбыз. Бұйырса, болашақта талай жобаны іске асырамыз. Университет пен клиниканың ортасында алтын көпір орнатып жүрген акушер-гинеколог, онколог, аурухананың білікті дәрігері Қарлығаш Тәжібаеваға ерекше ілтипатымды білдіремін. Оның тынымсыз жұмысына ризамыз.

Бибол ОРЫНБАСАР, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ медицина және денсаулық сақтау факультетінің 6-курс интерні:

Білім мен тәжірибе — егіз

– Менің Алматы аймақтық көпсалалы клиникасында тәжірибеден өтіп жатқаным төрт ай болды. Болашақ дәрігер ретінде тәжірибе арқылы дағдымызды жетілдірудеміз. Әрине, сабақты да естен шығармаймыз, ол тәжірибеміздің маңызды бөлігі. Мерзімі келгенде тест, емтихан тапсырамыз. Оқу

мен тәжірибе қатар жүргенде болашақ маманның машығы молаяды. Клиникадағы кәсіби мамандармен бірге отаға кіріп, процеске қатысып жатырмын. Мұнда түрлі ота жасалады, әсіресе онкологиялық, урологиялық және т.б. отаның ашық, жабық түрлері – бәрі жасалады. Ретіне қарай ассистент ретінде

қатысамын. Сөйтіп, университетте алған білімімді тәжірибеде шыңдап жатырмын.

В преддверии Дня защитника Отечества мы традиционно вспоминаем тех, кто оберегает наш покой, мир и независимость. 7 мая 1992 года по Указу Президента Республики Казахстан были учреждены Вооруженные Силы независимого государства. За этот период казахстанская армия претерпела значительные изменения. В условиях меняющейся глобальной геополитической ситуации и появления гибридных угроз армия трансформировалась из массивных структур, доставшихся в наследство от советской эпохи, в высокоомобильные, интеллектуальные и технологически оснащенные силы XXI века. Сегодня такие аспекты, как искусственный интеллект, беспилотные системы и кибербезопасность, играют не менее важную роль, чем традиционные виды вооружений. И немалую роль в формировании этого нового облика вооруженных сил, обеспечении их интеллектуальным потенциалом, играет Военная кафедра Казахского национального университета имени аль-Фараби, которая является кузницей офицерских кадров запаса страны.

ЭВОЛЮЦИЯ ЗАЩИТНИКА:
ОТ СОЛДАТА ДО
IT-СПЕЦИАЛИСТА И
МИРОТВОРЦА

На заре независимости молодой Республики Казахстан, в условиях сложнейшего экономического и политического перехода, был подписан исторический указ о создании Вооруженных Сил Казахстана. Это решение заложило фундамент суверенитета нашей страны. Первым Министром обороны стал человек-легенда, участник Великой Отечественной войны, Халық Қаһарманы, генерал армии Сағадат Кожаметович Нурмагамбетов. Его фронтовой опыт и мудрость военачальника позволили сохранить военный потенциал и задать верный вектор развития Вооруженных Сил. Спустя десятилетия, в 2012 году, День Защитника Отечества законодательно получил статус государственного праздника, символизирующего неразрывную связь армии и народа.

День Защитника Отечества окончательно вышел за рамки сугубо профессионального праздника людей в погонах. Концепция оборонно-способности радикально расширилась. Это день искренней благодарности каждому, кто обеспечивает многоуровневую безопасность страны. Сегодня защитник — это и пехотинец на продуваемом ветрами полигоне, и военный хирург, проводящий сложнейшую операцию в полевом госпитале, и офицер-мироотворец, с честью несущий службу под эгидой ООН в горячих точках планеты.

Особое место в этом строю занимают специалисты новых формаций: операторы ударных дронов, аналитики больших данных и IT-специалисты кибервойск, которые ежедневно отражают невидимые атаки на информационную инфраструктуру государства. Требования к военным кадрам многократно возросли: современный офицер должен быть не только физически выносливым тактиком, но и высокообразованным инженером, психологом и управленцем.

Именно поэтому подготовка ка мобилизационного резерва для армии сегодня требует передовых, междисциплинарных подходов. Центром такой подготовки на протяжении всей своей славной истории остается военная кафедра первого вуза страны — КазНУ имени аль-Фараби.

92 ГОДА НА СЛУЖБЕ
ОТЕЧЕСТВУ:
НЕСОКРУШИМЫЙ
ИСТОРИЧЕСКИЙ
ФУНДАМЕНТ

История военной кафедры неразрывно, словно кровеносными сосудами, связана с историей самого университета. Созданная в далеком 1934 году как кафедра военно-спортивной подготовки, она с первых дней стала центром патриотического воспитания студенческой молодежи. В те непростые предвоенные годы, возникла острая необходимость в массовом обучении студентов азам военного дела и КазГУ имени С.Кирова взял на себя эту миссию, заложив традиции военной подготовки

От наследия Победы

Формирование

и физической закалки студентов.

Особая, поистине героическая страница летописи военной кафедры — годы Великой Отечественной войны. КазГУ имени С.Кирова к тому времени сложился как ведущий научный и образовательный центр республики. С первых дней войны 287 преподавателей, сотрудников и студентов добровольцами ушли на фронт, показав пример истинного мужества. Сама военная кафедра, под руководством ректора И.Лукиянца и начальников военной кафедры майора В.Полевика и подполковника Р.Голландцева, перешла на жесткий, ускоренный режим работы.

Аудитории превратились в настоящие учебные центры для нужд сражающейся Красной Армии. Здесь, в глубоком тылу, ковалась будущая победа: шла интенсивная подготовка военных специалистов. Кафедра готовила охотников-разведчиков, радистов-операторов, горных стрелков, способных действовать в сложнейших рельефах, а также военных врачей и начальников химической службы. Выпускники кафедры прямо со студенческой скамьи отправлялись в самое пекло сражений.

Эта преемственность поколений, заложенная фронтовиками, сохраняется здесь десятилетиями. Высокую подготовку и выучку выпускников КазГУ официально признавали на самых высоких уровнях: ее отмечала комиссия Генерального штаба ВС СССР в 1975 году, а в сложный период становления независимости, в 2000 году, высокую оценку потенциалу кафедры дало руководство Генерального штаба Вооруженных Сил Республики Казахстан.

ИННОВАЦИИ И
ЦИФРОВИЗАЦИЯ:
РЕАЛИИ
ВЫСОКОТЕХНОЛОГИЧНОГО
2026 ГОДА

Современная Военная кафедра КазНУ имени аль-Фараби образца 2026 года мало напоминает классические учебные классы прошлого века. Сегодня это высокотехнологичный образовательный кластер. За годы независимости военной кафедрой подготовлено более 16 000 офицеров и сержантов запаса.

Обучение студентов осуществляется по 12 Программам военной подготовки офицеров запаса и 5 Программам сержантов запаса. Среди них — специалисты для войск ПВО, командиры мотострелковых подразделений, военные инженеры. Разведчики, специалисты войск связи, а также офицеры для структур воспитательной работы. Помимо студентов КазНУ имени аль-

Фараби, военное дело здесь на договорной основе осваивают студенты 16 других вузов Алматы.

Особый импульс развитию кафедра получила в последние годы. Очередным рубежом развития стал 2022 год, когда кафедра освоила новое место дислокации, увеличив аудиторный фонд почти вдвое. Это позволило развернуть полномасштабную модернизацию учебно-воспитательного процесса.

В соответствии с указаниями Президента – Верховного Главнокомандующего ВС РК Касым-Жомарта Токаева о необходимости модернизации и цифровизации армии, и при поддержке Председателя

Правления – Ректора КазНУ Ж.К.Туймебаева, в учебный процесс глубоко внедряются возможности нейросетей, искусственного интеллекта и виртуальной реальности. Силами коллектива преподавателей и студентов созданы и активно применяются:

● **Интерактивные макеты местности ПВО Сухопутных войск и мотострелковых войск:** сложные симуляторы, позволяющие в режиме реального времени моделировать воздушную обстановку и отработать алгоритмы перехвата целей. Организации наступления и обороны мотострелковых подразделений.

● **Электрифицированные и VR-стенды по огневой под-**

ДО ЦИФРОВОГО ЩИТА: ПАТРИОТИЧЕСКИХ ЦЕННОСТЕЙ

готовке: где студенты изучают баллистику и боевую работу без расхода реальных боеприпасов, анализируя свои ошибки с помощью компьютерного зрения.

• **Специализированные компьютеризированные аудитории:** такие как «Геотактика», «Военная психология» и «Организация специальной пропаганды» (анализ информационных операций).

• **Современная полевая инфраструктура:** караульный городок, тактические учебные поля, полоса разведчика и метеорологический городок, воссоздающие реальные условия учебно-боевой деятельности.

• **Интерактивный лазерный тир:** позволяющий выполнять упражнения контрольных стрельб из стрелкового оружия.

Теория непрерывно подкрепляется практикой: в ходе занятий со студентами военной кафедры используется учебно-материальная и полигонная база Военного института Сухопутных войск имени С. Нурмагамбетова, Военно-инженерного института радиотехники и связи МО РК, Центра миротворческих

операций МО РК, филиала Национального военно-патриотического центра Вооруженных Сил Республики Казахстан в городе Алматы. Это обеспечивает интеграцию выпускников в реальную армейскую среду.

БОЛЬШЕ ЧЕМ ПРОФЕССИЯ: ВОСПИТАНИЕ НЕСГИБАЕМОГО ДУХА

«Подготовить первоклассного военного специалиста — это лишь половина дела. Наша главная стратегическая задача — воспитать гражданина, мыслящего человека и истинного патриота Нового Казахстана», — так сформулированы задачи преподавательского состава военной кафедры по воспитанию студенческой и школьной молодежи, ведь в условиях глобального информационного давления идеологическая стойкость становится главным оружием.

Для реализации этой миссии на военной кафедре создан Центр военно-патриотического воспитания. Первые занятия для первокурсников, а также экскурсии для школь-

ников всегда проходят в именитых аудиториях народных героев Сагадаты Нурмагамбетова и Бауыржана Момышулы. Находясь в аудитории первого Министра обороны Казахстана С. Нурмагамбетова или в аудитории, посвященной легендарному фронтовику, писателю Бауыржану Момышулы, студенты проникаются атмосферой беззаветного служения Родине, впитывая кодекс чести батыров прошлого.

Военно-патриотическая работа кафедры носит системный характер и давно вышла за рамки университетского кампуса:

• **Военно-патриотическая игра «Сарбаз»:** Стала настоящей визитной карточкой военной кафедры КазНУ имени аль-Фараби. Эта военно-патриотическая игра на кубок ректора нашего университета ежегодно собирает лучшие команды школ и гимназий Алматы. Школьники соревнуются в военизированной эстафете, знании истории, огневой и строевой подготовке, воспитывая в себе командный дух и лидерские качества.

• **Масштабная военно-шефская работа:** Кафедра заключила Меморандумы и

тесно сотрудничает со специализированным лицеем «Арыстан» и со школами Ауэзовского района города Алматы. Преподаватели и студенты военной кафедры регулярно проводят студенческие лектории, Уроки мужества, профориентационные экскурсии и встречи.

• **Живая связь поколений:** Особое чувство гордости и интерес у молодежи вызывают встречи с ветеранами Вооруженных Сил, воинами-интернационалистами и ветеранами боевых действий. Эти встречи — не формальные лекции, а живые, эмоциональные диалоги о долге, смелости и верности воинской присяги.

• **Традиционный «Праздник детства»:** Ежегодно 1 июня кафедра совместно с профсоюзом «Парасат» устраивает масштабный праздник для детей сотрудников университета. Выставки боевой техники соседствуют с выступлениями аниматоров, и показательными выступлениями наших студентов. Взгляд в будущее: надежный щит государства

Главное богатство военной кафедры — это её профессорско-преподавательский состав. Это не просто лекторы, а офицеры, стоявшие у истоков создания казахстанской армии, прошедшие суровую войсковую школу и министерские кабинеты. Такие наставники, как полковники в отставке К. Кибатаев, А. Ельмухамбетов, Б. Иханбаев и многие другие, образуют мост между славным прошлым и технологичным будущим, передавая свой бесценный жизненный и профессиональный опыт новому поколению цифровой эпохи.

Построение Справедливого и Нового Казахстана, о кото-

ром неустанно говорит Глава государства, невозможно без прочного идеологического фундамента и надежного, современного оборонного щита. Безопасность государства опирается не только на броню танков, но и на интеллект, патриотизм и профессионализм его защитников. И глядя на целеустремленные лица студентов военной кафедры КазНУ имени аль-Фараби, можно с уверенностью констатировать: будущее нашей армии, а значит и безопасность всей страны, находится в надежных, современных и интеллектуальных руках.

Сердечно поздравляю руководство, всех сотрудников и студентов КазНУ имени аль-Фараби с государственными праздниками — Днем Защитника Отечества и Днем Великой Победы! В эти дни мы острее всего чувствуем связь времен и ответственность за мирное небо над головой. Коллектив военной кафедры нацелен на достойное выполнение задач по подготовке военно-обученного резерва. Мы готовим не просто военных специалистов, владеющих новейшими технологиями, но, прежде всего, настоящих патриотов своей Родины. Мы свято чтим традиции прошлого, опираемся на опыт ветеранов и активно внедряем технологии будущего, чтобы наши выпускники всегда были готовы встать на защиту суверенитета и независимости Республики Казахстан!

Олег АЖИМОВ,
начальник военной кафедры
НАО «КазНУ имени аль-Фараби»,
кандидат педагогических наук, полковник запаса

ИНТЕРАКТИВНЫЙ ЛАЗЕРНЫЙ СТРЕЛКОВЫЙ ТИР

Қазақ мәдениетіне құрмет

Қазіргі жаһандану заманында ұлттық мәдениет, шежіре-тарих тамырына үңілу кенжелеп қалғаны жасырын емес. Ұлттың тағдыры тілге байланған болса, ұлттық болмыс пен таным-түсінік сол ұлт өкілдерінің рухани әрі материалдық өркендеу өресіне сай өсіп-өрбитіні, жетіліп кең етек жаятынын тарих көрсетіп келеді. Ұлттың жан-дүниесі төл тілі арқылы өлең боп өріліп, мәдениет болып танылады емес пе?! Жер бетінде қанша ұлт, қанша мәдениет болса, бәрі бірдей тең, тамыры терең деген ұстанымда екенімді жасырмаймын. Ұлт мәдениетінің сыртқы сипатының бірі – оның тұрмыс-тіршілігіне сай икемделген киімінде.

Менің профессор Александр Цавдаримен таныстығым осыдан төрт жыл бұрын ол кісінің ҚазҰУ-ға кезекті сапары

кезінде басталған еді. «Адам сөйлескенше, жылқы кісінескенше» демекші, әңгіме өрбіте келе, ол кісінің ғылыми қырынан бөлек, мәдениетке ерекше құштар екенін аңғардым. Көрген-білгенін қойын дәптеріне түртіп алмаса да, көкірек жанына түйе жүретінін аңғарып, ерекше тәнті болдым. Ғылыми ынтымақтастықтың мәдени жалғастыққа бастау бола алатын күш екеніне анық көзім жетті. Айтпағым, Клуж-Напокадағы Бабеш-Боляй университетінің профессоры Александр Цавдари өз елінде қазақ мәдениетін дәріптеп, ірі жиындарда, тіпті телеарнаға сұхбат

бергенде де қазақтың камзолын киіп, әшекей-бұйымдарын таға жүреді. Көңілге көктем орнатып, жанға жылу сыйлайтын мұндай құбылысты неге жазбасқа, неге көпшілікке танытпасқа?! Аналитикалық, коллоидтық химия және сирек элементтер технологиясы кафедрасында ҚазҰУ студенттері мен магистранттарына дәріс оқып, қазақ мәдениетіне құрмет көрсете білген ерекше жан әрқашан қуаныш пен ізгілікке бөлене берсін дегім келеді.

Қайса ӘБШҮКІР,
ҚазҰУ доценті

Тұрақты даму және бизнес-технологиялардың жаңа бағыттары

Экономика және бизнес жоғары мектебінің ұйымдастыруымен «Жаһандық өзгерістер жағдайындағы тұрақты экономикалық даму парадигмасы: сын-қатерлер, салдарлар, мүмкіндіктер» атты IV халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция болып өтті. Бұл маңызды іс-шара академиялық қауымдастық, бизнес өкілдері мен сарапшылар үшін заманауи экономиканың өзекті мәселелерін талқылауға мүмкіндік беретін алаңға айналды.

Конференцияның басты ерекшелігі – теория мен тәжірибені ұштастыра отырып, тұрақты даму контексіндегі нақты шешімдер мен инновациялық тәсілдердің ұсынылуы болды. Атап айтқанда «Тұрақты даму жағдайында бизнес-технологиялардың трансформациясы: мүмкіндіктері мен перспективалары» атты секция қатысушылардың ерекше қызығушылығын тудырды.

Бизнес-технологиялардың тұрақты даму контексіндегі трансформациясы тақырыбының өзектілігі жаһандық экономикадағы терең өзгерістермен байланысты. Бұл өзгерістер ESG қағидаттарына көшу, реттеуші талаптардың күшеюі және бизнестің экологиялық әрі әлеуметтік жауапкершілігіне қойылатын талаптардың артуымен сипатталады. Қазіргі компаниялар тек тиімділікті арттырып қана қоймай, тұрақсыздық, климаттық тәуекелдер және жеткізу тізбектеріндегі

үзілістер жағдайында өз қызметінің тұрақтылығын қамтамасыз ету қажеттілігімен бетпе-бет келіп отыр. Мұндай жағдайда деректерді талдау, жасанды интеллект және заттар интернеті сияқты цифрлық технологиялар ресурстарды тиімді пайдалануға, қоршаған ортаға келетін теріс әсерді азайтуға және бизнес-процестердің ашықтығын арттыруға мүмкіндік беретін негізгі құралдарға айналады.

Конференция аясында практикалық бағыттағы воркшоптар ұйымдастырылып, қатысушылар нақты кейстер және заманауи цифрлық құралдармен танысу мүмкіндігіне ие болды.

Атап айтқанда Netpeak Kazakhstan компаниясының «CEO» өкілі Дамир Гайтов және «Netpeak digital growth partner» жобалар менеджері Азрет Сатбеков «PPC, SEO және SMM салаларында жасанды интеллекті қолдану: құралдар, кейстер, лайфхактар» тақырыбында баяндама жасап, маркетинг саласындағы жасанды интеллект мүмкіндіктерін жан-жақты ашып көрсетті. Олар нақты тәжірибелік мысалдар арқылы цифрлық құралдардың

бизнес тиімділігін арттырудағы маңызын дәлелдеді.

«TransExpeditions LLP компаниясының GR және компаниясының директоры Сайран Медеров «Халықаралық көлік дәліздеріндегі жүк көліктеріне қойылатын нормативтік талаптардың өзгеруі және олардың логистикалық процестерге әсері» тақырыбында баяндама жасап, халықаралық логистика саласындағы өзекті өзгерістер мен олардың бизнеске ықпалын талдады. Оның баяндамасында көлік-логистика секторында жаңа талаптарға бейімделудің стратегиялық маңызы ерекше атап өтілді.

Жалпы алғанда, конференция тұрақты даму идеяларын ілгерілетуге, бизнес пен ғылым арасындағы байланысты нығайтуға, сондай-ақ қазіргі заманғы сын-қатерлерге жауап беретін тиімді шешімдерді қалыптастыруға елеулі үлес қосты.

Зәуре АХМЕТОВА,
э.ғ.к., қауымдастырылған профессор
Мергүл ЧЕМИРБАЕВА,
Бизнес-технологиялар кафедрасының аға оқытушысы

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да өткен халықаралық ғылыми семинар академиялық жазылым мәдениетін дамытуға бағытталған маңызды ғылыми-әдіснамалық алаң ретінде өзекті мәселелерді қамтыды. Дінтану және мәдениеттану кафедрасының ұйымдастыруымен «Academic Writing in Research: ғылыми мақала жазудың тиімді әдістері мен стратегиялары» тақырыбында өткен бұл іс-шара қазіргі жоғары білім беру жүйесіндегі ғылыми коммуникация сапасын арттыруға және жас зерттеушілердің кәсіби құзыреттілігін жетілдіруге арналды.

Академиялық жазылым мәдениетін жетілдіру

Аталған семинар ғылыми қауымдастық үшін маңызды пікір алмасу алаңына айналды. Іс-шараның мазмұны БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттарының бірі – «Сапалы білім беру» бағытымен сабақтасып, инклюзивті және әділ білім беру жүйесін дамыту, сондай-ақ өмір бойы білім алу қағидаттарын ілгерілету міндеттеріне сәйкес жүзеге асты.

Семинардың ғылыми-ұйымдастырушылық тұрғысында жоғары деңгейде өтуіне модераторлар – кафедра меңгерушісі, филос.ғ.д., профессор А.Құрманалиева мен PhD Т.Аманқұл айтарлықтай ықпал етті. Олар академиялық жазылымның қазіргі ғылыми кеңістіктегі маңызын атап өтіп, жас ғалымдарды халықаралық ғылыми талаптарға сай даярлаудың стратегиялық мәніне тоқталды. Сонымен қатар кафедраның оқытушы-профессорлар құрамы белсенді қатысып, ғылыми диалогтың мазмұнды әрі нәтижелі өтуіне үлес қосты.

Семинардың негізгі баяндамашысы – Ыстамбұл университетінің доценті, PhD Мұстафа Желил Алтунташ ғылыми мақаланың құрылымдық композициялық ерекшеліктерін жан-жақты талдады. Ол кіріспе, әдіснама, нәтижелер және талқылау бөлімдерінің өзара логикалық байланысын сақтаудың маңыздылығын атап өтіп, ғылыми мәтіннің тұтастығы мен жүйелілігіне ерекше назар аударды. Сонымен қатар академиялық адалдық қағидаттары, дәйексөз келтіру мәдениеті және плагиаттың алдын алу мәселелері халықаралық стандарттар негізінде түсіндірілді.

Баяндамашы ғылыми жазылым үдерісінде зерттеудің айқындығы мен дәлдігін қамтамасыз ету, ғылыми стиль нормаларын сақтау және авторлық ұстанымды негіздеу қажеттігін ерекше атап өтті. Жас зерттеушілер үшін ғылыми мақаланы кезек-кезеңімен жоспарлау, сенімді дереккөздерді тиімді пайдалану, рецензия пікірлерін ескеру және халықаралық журнал талаптарына бейімделу бойынша

нақты практикалық ұсынымдар берді.

Семинар аясында импакт-факторы жоғары ғылыми журналдарға мақала ұсыну ерекшеліктері, рецензиялау үдерісінің кезеңдері және редакциялық талаптарға сәйкестендіру стратегиялары кеңінен талқыланды. Ғылыми жұмыстың сапасы тек мазмұндық жаңалығымен ғана емес, сонымен қатар оның құрылымдық бірізділігі, аргументациялық логикасы және академиялық тіл мәдениетімен айқындалатыны атап өтілді.

Іс-шара барысында зерттеу нәтижелерін жүйелі баяндау, деректерді интерпретациялау және заманауи ғылыми дискурс қалыптастыру мәселелері бойынша өзекті ақпараттар ұсынылды. Қатысушылар халықаралық ғылыми коммуникация кеңістігінде тиімді әрекет етуге мүмкіндік беретін тәжірибелік дағдылармен танысты.

Семинар қорытындысында қатысушылар белсенді түрде сұрақтар қойып, өз ғылыми тәжірибелерімен бөлісті. Сондай-ақ болашақтағы бірлескен жобалар мен халықаралық ынтымақтастық бағыттарын айқындады. Сонымен бірге спикер бірқатар жас зерттеушілердің ғылыми жұмыстарына талдау жасап, олардың мазмұны мен әдіснамалық негіздерін жетілдіруге бағытталған кәсіби ұсынымдар берді.

Жалпы алғанда, аталған халықаралық ғылыми семинар жас ғалымдардың академиялық әлеуетін арттыруға, ғылыми коммуникация мәдениетін қалыптастыруға және олардың жаһандық ғылыми кеңістікке ықпалдасуына елеулі ықпал етті. Мұндай ғылыми-әдістемелік іс-шаралар зерттеу сапасын арттырып қана қоймай, ғылыми қауымдастықтың тұрақты дамуына және академиялық интеграцияның нығаюына негіз қалайды.

Жасұлан БАЙҒАРАЕВ,
Дінтану және мәдениеттану кафедрасының 2-курс докторанты

Қазақ журналистикасы тарихында ерекше із қалдырған буындардың бірі – 1976 жылы оқу бітірген түлектер. Олар – Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ журналистика факультетінің алғашқы қалыптасу кезеңіндегі, елдің ақпараттық кеңістігіне тың серпін берген буын. 1971-76 жылдары қасиетті қара шаңырақта білім алған түлектердің оқу бітіргеніне биыл – 50 жыл.

Сол кезеңде Қазақстанда журналист мамандарды даярлайтын жалғыз жоғары оқу орны бұрынғы С.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университеті, қазіргі ҚазҰУ болатын. Сондықтан көздерінде от ойнап, журналист болуды армандаған жастар елдің әр қиырынан келіп, киелі шаңыраққа жиналды.

ЕРЕКШЕ БУЫН

1976 жылғы түлек, журналист, жазушы Темірхан Момбекұлы-Түркістанның айтуынша, замандастары тек талантты емес, ұйымшылдығымен де ерекшеленген курс болған. Студенттердің арасында өмірдің ащы-тұщысын ертерек көрген, шыңдалған жігіттер де, ақыл тоқтатқан қыздар да аз емес еді. Сондықтан болар, олардың арасындағы бауырмалдық, өзара сыйластық бір отбасының баласындай берік болды. Бұл буынның басты ерекшелігі – шығармашылыққа деген құштарлығында. Студенттердің көпшілігі өлең жазып, ән айтып, әдебиетпен айналысты. Кейін бірқатары халық арасында прозашы, ақын, драматург, журналист, қоғам қайраткері ретінде танылды.

Сол курстың кураторы болған фантаст-жазушы, филология ғылымының докторы Абдул-Хамит Мархабаев естеліктерден тұратын кітапта жастар мен үлкендердің арасына «алтын көпір» болғанын айтады.

«Журфак – менің саналы ғұмырымның бөлінбес бір бөлішегі. Тіпті бар өмірім ұстаздықпен өтті десе де болатын шығар. Ержұман Смайыл университет бітірген бойда журфакта бір-екі жыл жемісті жұмыс істеген. Сол ұстаздық қызметті одан әрі жалғай бергенде сол Амандосовтардың орнын осы азамат басқан болар ма еді. «Егеменге» кетті де, содан қайтып оралмады. Құдайберген Тұрсынов қазір бізбен иық теңестірген белгілі ұстаз. Аздап қызбалау да мінезі бар, ол өзіне жарасады. Одан басқа да талай талантты жігіттер болды. Айтбек Сейітовтің де білімге құштарлығы мықты еді. Әлімжан Сатыбалдиевтің де мол мүмкіндігі болды, бірақ сол жігіт өзін дер кезінде көрсете алмады-ау деп ойлаймын... Әй, ешкімді ренжіткім келмейді, мықты қыз-жігіттер оқыды, сонысына қарай мықты журналистер боп шықты», – деп жазады Абдул-Хамит Файзоллаұлы.

ЕРТЕ СӨНГЕН ДАРЫНДАР

Бір қазаннан ас ішкен, бүтін құртты бөлісіп жеген, бір атаның баласындай бауырмал болып өскен журналистика факультетінің 1976 жылғы тү-

Жарты ғасырлық жол

Журналистика факультетінің 50 жылдық түлектері жайында

лектерінің арасынан: сатирик, сазгер Марат Нұрқалиев, танымал радиожурналист, топ старостасы Бибігүл Мәтеннова, әдебиетші ғалым Әуезхан Бейсебаев, аудандық деңгейдегі басшы дәрежесіне көтерілген Қайыпжан Сегізбаев, баянды кәсілтіп тартқанда құлақ құрышын қандыратын Рысбек Сүгірбеков бұл жалғаннан бақилыққа қапыда аттанды.

Курс тарихында ерекше атап өтетін есімдердің бірі – талантты қаламгер Марат Нұрқалиев. Замандастары екі тілде бірдей еркін жазған, әдебиеттің әр жанрында қалам тербеген ерекше қабілетті тұлғаның әңгіме, әзіл-сықақ, лирика секілді түрлі бағыттағы жазу шеберлігін бірден аңғарған.

Көзін көрген достарының сөзінше, Марат Нұрқалиевтің таланты тек жазумен шектелмеген. Ол сурет салатын, қол өнерге бейім, гитарда ойнап, ән айтатын өнерлі жан еді. Мінезі де ірі, болмысы дара тұлға ретінде есте қалған. Алайда тағдыр оған ұзақ ғұмыр бермеді. Қаламгер небәрі отыз үш жасында жасындай жарқ етіп, өмірден өтті.

Желтоқсан оқиғасынан кейінгі кезеңдегі рухани күйзеліс оның өміріне ауыр соққы болғаны туралы замандастары жиі айтады. Оның толық ашылып үлгермеген таланты қазақ әдебиеті үшін орны толмас өкініш ретінде бағаланады.

ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ КӨШБАСШЫЛАР

Бұл курстан елге әйгілі қаламгерлер шықты. Солардың ішінде әдебиет пен журналистикада ерекше еңбек еткен тұлғалардың бірі – ақын, аудармашы, зерттеуші ретінде танылған Байбота Қошым-Ноғай. Балаларға арналған шығармалары, түрлі тақырыптағы ғылыми-танымдық еңбектері оқырман жүрегіне жол тартты. Әсіресе қазақ балабақшаларына арналған алғашқы әліппелердің бірін жазған қаламгердің еңбегі ерен.

Журналистика мен ғылымды қатар ұштастырған тұлғалардың бірі – Ербол Шаймерденұлы. Ол қазақ мәдениеті тарихында тұңғыш рәмізтанушы ретінде танылып, ұлттық символика саласын ғылыми тұрғыда зерттеген. Түрлі мемлекеттік қызметте еңбек етіп,

қоғамдық-мәдени салада елеулі жұмыстар атқарды.

Шығармашылық ізденістің тағы бір жарқын өкілі – Серік Байхонов. «Жалғасым менің – жалғасым менің», «Ең ыстық маусым», «Қос шатырлы үй», «Шежірелі Шардара», «Сал үстіндегі маусым», «Құйылыста»

секілді шығармалары көпшіліктің көңілінен шыққан. Әрі Серік Байхонов табиғат пен география тақырыптарын терең зерттеп, экспедициялық сапарлар жасап, соның нәтижесінде бірнеше кітап пен деректі жобаларды жарыққа шығарды. Әсіресе Сырдария өзенінің Қазақстан аумағындағы бөлігін салмен жүзе отырып зерттеген, сол зерттеуінің негізіндегі еңбектері ерекше ғылыми-шығармашылық тәжірибе ретінде бағаланды.

ӘДЕБИЕТ ПЕН ЖУРНАЛИСТИКАДАҒЫ ІЗ

Елу жылдық түлектердің арасында әдебиет пен журналистиканың әр саласында жемісті еңбек еткен жандарды атап өту керек. Олардың қатарында: Темірхан Момбекұлы-Түркістан, Ғабиден Құлахмет, Қуаныш Жиенбай, Алпысбай Шымырбайұлы, Әуез Бейсебаев, Құдиярбек Ағыбаев, Оразхан Жарқынбек, Жолдасхан Құрамысов, Нарша Қашағанов, Ғалия Қайдауылқызы, Ғайнижамал Әбілдина, Айгүл Нөкербаева, Алма Үмбеттегі, Зәмза Қоңырова, Мағауия Сембай, Жайберген Болатов, Төрехан Рамбердиев, Сүлеймен Мәмет және өзге де қаламгерлер бар.

Бірқатары көркем әдебиетте, енді біреулері баспасөзде, тележурналистикада, ғылымда еңбек етті. Мәселен, Темірхан Момбекұлы-Түркістан «Мақтаарал» ауданы газетінде бөлім меңгерушісі, «Алатау

жұлдызы» газетінде аудармашы, «Мектеп» баспасында, Қазақ теледидарында редактор, Қазақ радиосында редактор-стилист қызметтерін атқарған. Ғабиден Құлахмет «Үйірі жоқ көкжал» романы арқылы оқырманға кеңінен танылды, Қуаныш Жиенбай мен Ербол Шаймерденұлы есімдері өнімді шығармашылық еңбектерімен дараланды. Қазақстан журналистер одағының мүшесі, Қаратал ауданының құрметті азаматы Қараша Қараман ақсақалдықты абыроймен арқалап жүрген елге белгілі бірнеше кітаптың авторы.

Ғайнижамал Әбілдина – қазақ қыздарының арасынан шыққан алғашқы телерадио жетекшілерінің бірі болса, Маңдайлы Қосымбай – «Маңғыстау» газетінің бас редакторы

болып, алғашқы кәсіби журналист әйелдердің қатарынан табылды. Ал Гулмәрия Барманбекова – қазақ қыздарынан шыққан тұңғыш спорт комментаторы, Жақсылық Үшкемпіров туралы «Алтын сөре» деген 45 минуттық хабар жасаған.

Курстан Ғалия Қайдаулова,

Зәмза Қоңырова, Айгүл Нөгербекова, Алма Мұхаметжанова, Алма Үмбетова сынды қайсар қыздар да шықты. 74 жасқа қараған шағында ҚР Жазушылар одағының мүшесі, ақын, аудармашы, сценарист, публицист Зәмза Қоңырова дүниеден озды. 1971-76 жылдары ҚазМУ-дың журналистика факультетінде, аспирантурасында, Мәскеудің журналистика және әдеби шығармашылық (ИЖЛТ) институтында білім алған. «Күн тербеген шағымда», «Бұғы көштің бұла желі», «Қазіргі орыс әңгімелері», «Румын әңгімелері», «Словак әңгімелері», «Орман үстіндегі күн» сияқты аудармаларымен, «Жыр маржаны» 10 томдық

қазақ поэзиясының антологиясына өлеңдері енген және «Жүрегімнің қалауы» атты кітабы жарық көрген.

Әдебиет сыншысы, Халықаралық «Алаш» әдеби сыйлығының лауреаты Әмірхан Меңдеке Айгүл Нөгербекова туралы: «Айгүл қазақ қаламгерлері көп ұрынатын моральшылдыққа ұрынбайды. Екіншіден, тағы да қазақ жазушылары «жиі ауыратын» идея қуушылықтан бойын аулаққа салады екен. Айгүл өзін де алдамайды, өзгені де алдамайды», – дейді. Сөзге шешен, жазуға шебер нәзік жандылар қатарынан қос аттас – Алма Үмбетова мен Алма Мұхаметжанованы табуға болады.

Курс түлектерінің ішінде басылымдардың бас редакторы қызметіне көтерілгендер жетерлік. Мысалы, Мағауия Сембай «Орталық Қазақстан», Оразхан Жарқынбеков «Оңтүстік Қазақстан», Жайберген Болатов «Қостанай таңы», Қосымбай Маңдайлы «Маңғыстау» облыстық қоғамдық-саяси басылымын, Ержұман Смайыл «Егемен Қазақстан», Айтбек Сейітов «Талғар», Болат Мәуленов «Университет тынысы» газеттерінде бас редакторлық қызмет атқарған.

БІР БУЫН – БІР ДӘУІР

1971-76 жылдар аралығында білім алған жас буынның шығармашылық тағдыры әртүрлі ербіді. Бірі әдебиетте қалды, бірі ғылымға бет бұрды, енді бірі қоғамдық қызметке араласты. Алайда олардың бәрін біріктіретін ортақ қасиет – журналистикаға деген адалдық пен туған елге қызмет ету миссиясы десек қателеспейміз. Түлектер қазақ журналистикасының дамуына, ұлттық мәдениеттің қалыптасуына, қоғамдық ойдың жетілуіне зор үлес қосты. Республикалық және өңірлік баспасөзді қалыптастыруға атсалысып, жаңа тақырыптар мен жанрларды енгізді. Бүгінде жарты ғасыр бұрын университет қабырғасынан қанат қаққан сол тү-

лектердің еңбегі – қазақ журналистикасының алтын қорына айналған, кәсіби мектепті қалыптастырған, сөз өнері мен қоғамдық ойдың дамуына қызмет еткен баға жетпес асыл мұра.

Демек, 50 жылдық мерейтой – бір ғана курстың тарихы емес, тұтас бір қазақ журналистикасы дәуірінің шежіресі іспетті. Сондықтан бұл буын қалыптастырған дәстүр мен рухани сабақтастық бүгінгі жас журналистер үшін де үлгі болып қала бермек.

Дана САДЫРҚАН,
журналистика факультетінің
4-курс студенті

Сүлеймен Тұрғанбаев атындағы шәкіртақы табысталды

Университетіміздің тарих факультетінде ширек ғасырдай уақыт бойы талантты әрі дарынды жас тарихшыларға оқу барысындағы үздік үлгерімі мен қоғамдық өмірдегі белсенділігі, ғылыми жетістіктері үшін, сонымен бірге болашақ тарихшыларды материалдық жағынан қолдау мен ынталандыру мақсатында бірнеше атаулы шәкіртақы беру дәстүрге айналған. Сондай шәкіртақылардың бірі – «Профессор Сүлеймен Тұрғанбаев атындағы атаулы шәкіртақы». Бұл атаулы шәкіртақыны тарих факультетінің түлегі әрі С.Тұрғанбайұлының шәкірті Байқадам Абласанов он жылдан астам уақыт бойы тарих факультетінің «Тарих» мамандығының студенттеріне тапсырып келеді.

Атаулы шәкіртақы атауына ие болған тарихшы С.Тұрғанбаев туралы қысқаша айта кетелік. Ол 1937 жылы 4 қазанда Қызылорда облысы Жаңа-қорған ауданы Бесарық ауылдық кеңесіне қарайтын Октябрь атындағы колхозда, қазіргі Талап ауылында дүниеге келеді. Жеті жылдық орта мектепті ауылында, одан кейін 1950-53 жылдары Түркістан қаласындағы №19 орта мектепті аяқтайды. 1953-58 жылдары еліміздегі жалғыз университет – С.Киров атындағы ҚазМУ-дың тарих факультетінде оқиды. Оны үздік аяқтаған талантты жас тарихшыны Қазақ КСР Ғылым академиясының президиумына насихатшы-референт болып жұмысқа шақырады. Үш жылдан соң сол академияның Тарих институтында кіші ғылыми қызметкер болады, 1963 жылы институттың аспирантурасына қабылданады. 1971 жылы Қазақстан тарихының кеңестік кезеңінің мәселелеріне арналған кандидаттық диссертациясын сәтті қорғайды. Ал 1971 жылы қазан айында ҚазМУ-дың тарих факультетіндегі Қазақ КСР тарихы кафедрасына конкурстық негізде доцент болып орналасады. Өмірінің соңғы жылдары қоғамдық негізде факультеттің партия ұйымының хатшысы міндетін қоса атқарды. 56 жасында С.Тұрғанбаев кенеттен қайтыс болды.

Профессор С.Тұрғанбаев қазақ, орыс тілдерін жетік меңгерген және екі тілде жалпы курстар мен арнайы курстар оқитын маман еді. Сонымен бірге ол неміс тілін де жақсы білетін. Кәсіби мамандығымен қатар, ол керемет ұстаз бола білді. Адамгершілік қасиеттерді алдыңғы қатарға қоятын тұлға болатын.

Биыл атаулы шәкіртақыны иеленген жас тарихшылар командасы Астана қаласындағы Л.Гумилев атындағы ЕҰУ-да «Тарих» мамандығы бойынша өткізілген дәстүрлі XVIII республикалық студенттік пәндік олимпиадасында бас жүлдені иеленіп қайтты. Сонымен бірге тағы да «Тарих» мамандығы бойынша оқитын 1-4 курстың 12 студенті оқу барысындағы үздік үлгерімдері, университет өміріндегі қоғамдық белсенділіктері және ғылыми жетістіктері үшін «Профессор С.Тұрғанбаев атындағы атаулы шәкіртақыны» иеленді. Бұл болашақ тарихшылар үшін үлкен материалдық қолдау. Біздің ойымызша, бұл студенттер де болашақта қайырымдылықпен айналысып, жас буынға үнемі әлеуметтік қолдаулар көрсетеді деп сенеміз.

Берекет КӘРІБАЕВ,
Қазақстан тарихы
кафедрасының меңгерушісі,
ҚР ҰҒА академигі

Кітап жәрмеңкесі өтті

Философия және саясаттану факультеті Дінтану және мәдениеттану кафедрасының ұйымдастыруымен ТДМ-ның «Сапалы білім беру» бағыты аясында университет студенттеріне арналған кітап жәрмеңкесі өтті. Жәрмеңкеде «Отбасы хрестоматиясы», «Qasym kitap», «Marfu press» баспалары әрқилы тақырыптағы өнімдерін ұсынды.

Университет оқытушылары, студенттері, магистранттары мен докторанттары философиялық, психологиялық және әдеби бағыттағы кітаптарға қызығушылық танытып, жоғары деңгейдегі белсенділігін көрсетті. Оқырмандар жәрмеңкеге қатысқан баспалардың әрқайсысымен жан-жақты байланыс құрып, терең мазмұнды кітаптар таңдауға мүмкіндік алды. Студенттер өздері үшін маңызды мәселелердің қатарында студенттік өмір, отбасы психологиясы, экзистенциалды философия, әлем әдебиеті, қазақ әдебиеті, Алаш зиялылары туралы кітаптарға үлкен қызығушылық танытты.

«Отбасы хрестоматиясы» баспасының «Мамандықтың мәні», «Махаббаттың мәні», «Қуыскеуде» сынды кітаптары оқырманға рухани азық берсе, «Қаныш және ғылыми майдан», «Өзбекәлі және мәдени майдан», «Бейсен және болмыс» сияқты кітаптары әр саланың қайраткерлерімен таныстыра отырып, ұлттық рухты оятуға себепкер бола білді.

Қазақ әдебиетінің классикалық шығармаларын шығаруда оқырмандар арасында өзіндік орынға ие болған «Qasym kitap» баспасы да кітап іздеген тарапты қуантты. Әдебиет десе ішкен асын жерге қоятын оқырман үшін әлем әдебиетінің және қазақ әдебиетінің классикалық шығармалары таптырмас қазына болды. Қазақ әдебиетінен студенттер көп қызығушылық танытқан кітаптар арасында алып жазушы Шерхан Мұртазаның «Ай мен Айша», Бекежан Тілегеновтің «Қара жел», «Сексен алтыншы жыл», Жүсіпбек Аймауытовтың «Ақбілек», Әзілхан Нұршайықовтың «Махаббат қызық мол жылдар», Мұхтар Мағауиннің «Көк мұнар», «Шақан шері», «Сары қазақ», Дулат Исабековтің «Дермене», «Гау-

һартас», «Сүйекші», «Ескерткіш», «Тыныштық күзетшісі», Бердібек Соқпақбаевтың «Менің атым Қожа», «Балалық шаққа саяхат», Сайын Мұратбековтің «Жусан иісі», «Жабайы алма», Төлен Әбдіктің «Оң қол», «Парасат майданы» сынды шығармалары ерекше ықыласқа ие болды. Әлеуметтік желілерде танымалдылыққа ие болып жатқан бұл кітаптардың студенттер арасында да танымал болуы ерекше қуанышты жайт. Қазақ әдебиетімен қатар, әлем әдебиетіне де қызығушылық танытқан студенттер Лев Толстойдың «Қажымұрат», «Крейсер сонатасы» шығармаларын, Шыңғыс Айтматовтың «Ақ кеме», «Қош бол, Гүлсары», Александр Беляевтың «Адам балық», «Бас туралы хикая» сынды шығармаларын іздеп, жан-жақты қызығушылықтары мен таным көкжиектерінің кеңдігін көрсетіп отырды.

Жан-жақты деректерге де көп қызығушылық танытқан, мамандық пен тарихи мағлұматтарды зерттеуде алдына жан салмайтын студенттердің келесі бір легі «Marfu press» баспасының кітаптарын алды. Әсіресе Шәкәрім Құдайбердіұлының танымал «Мұсылмандық кітабы», Мағжан Жұмабаевтың «Педагогика», Жүсіпбек Аймауытовтың «Психология», Лев Толстойдың «Тәубе» секілді шығармаларын сұрап, кітапқа қызығушылығы мен рухани кеңдігін көрсетті.

Университетімізде өткізілген осындай шаралар жастарды жан-жақты дамуға шақырып, рухани күш сыйлайтыны анық.

Мира БАЛТЫМОВА,
ф.ғ.к., қауымдастырылған профессор

Рамазан ЕРКЕБҰЛАНҰЛЫ,
Дінтану және мәдениеттану
кафедрасының докторанты

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:
**Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университеті**

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
Басқарма Төрағасы – Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Ақпарат және коммуникациялар
департаментінің директоры
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ
Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН,
Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ
Фототілші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:
• 050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71,
ректорат, 3-қабат, №305, 307 бөлме.
Байланыс телефоны: 377-33-30,
ішкі: 32-27, 32-28, тікелей: 377-31-48.

• Электронды мекенжай:
kaznugazeta@gmail.com

• Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді.
«Алматы-Болашақ» АҚ баспаханасында
басылды.

Кезекші редактор: Қайыржан ТӨРЕЖАН

Бағасы келісім бойынша.
Газетке жазылу индексі: 64787
Таралымы – 2000
Тапсырыс №963

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Qazaq universitetine» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.